

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 452/2023-9

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Ústav na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 3Tos/97/2023-124 z 13. júna 2023 takto

rozhodol:

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa bez zastúpenia advokátom, o ktorého ustanovenie žiada, ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a nebyť trestne stíhaný za čin, za ktorý už bol právoplatne odsúdený podľa čl. 40 ods. 5 listiny uznesením krajského súdu o zamietnutí jeho žiadosti o podmieňané prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody. Uznesenie navrhuje zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Sťažovateľ od marca 2005 vykonáva úhrnný trest odňatia slobody v trvaní 20 rokov za trestné činy vraždy, lúpeže a porušovania domovej slobody. Záujmové združenie 20. januára 2023 navrhlo sťažovateľa podmieňane prepustiť z výkonu trestu odňatia slobody. Tento návrh bol uznesením okresného súdu zamietnutý. Podľa okresného súdu hoci sťažovateľ vykonal nevyhnutnú časť trestu a bolo pozitívne hodnotené jeho správanie vo výkone trestu, nemožno očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život. Okresný súd poukázal na to, že sťažovateľ bol už v minulosti podmieňane prepustený z výkonu trestu odňatia slobody, v skúšobnej dobe viedol riadny život, no po pár mesiacoch na to spáchal vraždu a o ďalšie tri mesiace ozbrojenú lúpež banky. Okresný súd z toho vyvodil, že tieto okolnosti nedávajú záruku, že sťažovateľ bude po prepustení na slobodu viesť riadny život, a zárukou nie je ani ponuka záujmového združenia, ktoré ponúklo sťažovateľovi

zabezpečiť ubytovanie, prácu z domáceho prostredia a možnosť kontaktu s psychológom tak, aby bolo eliminované stretávanie sa sťažovateľa s inými ľuďmi.

3. Proti tomu podal sťažovateľ sťažnosť, v ktorej namietal nesprávnosť poukazu okresného súdu na jeho predchádzajúcu trestnú činnosť, od spáchania ktorej uplynulo 18 rokov. Poukázal na to, že počas výkonu trestu bol 23-krát disciplinárne odmenený, s vyznamenaním absolvoval ročníky gymnázia a bol preložený z maximálneho do minimálneho stupňa stráženia. Okrem toho okresný súd bagatelizoval záruky poskytnuté záujmovým združením a schopnosť jeho resocializácie môže posúdiť len znalec. K sťažnosti sťažovateľa sa vyjadrilo aj záujmové združenie, ktoré odôvodnenie uznesenia považovalo za nepostačujúce, keďže okresný súd poukázal len na predchádzajúcu trestnú činnosť sťažovateľa a nevysporiadal sa s jeho aktuálnou situáciou. Okrem toho sťažovateľovi bola zobratá akákoľvek nádej, že by mohol byť podmienene prepustený. Osobitne, keď neboli preskúmané záruky ponúkané združením. Za neprávne považovalo občianskeho združenie poukazovanie na psychologické a psychiatrické posudky z roku 2005, pričom vhodnejšie by bolo posúdiť súčasnú resocializačnú prognózu sťažovateľa.

4. Krajský súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením sťažnosť sťažovateľa zamietol. Poukazom na rozhodnutie R 5/2017 vychádzal z toho, že podmienku možnosti očakávať, že odsúdený v budúcnosti povedie riadny život podľa § 66 ods. 1 Trestného zákona, je potrebné skúmať aj pri zohľadnení okolností predchádzajúceho života odsúdeného vrátane jeho skorších odsúdení. Poukázal na to, že sťažovateľ bol trikrát súdne trestaný za páchanie rôznej trestnej činnosti, pričom ani podmienene prepustenie z výkonu trestu nevedlo k jeho náprave, keďže následne sa dopustil vraždy, lúpeže a porušovania domovej slobody. Krajský súd dospel k záveru, že povaha a charakter trestnej činnosti sťažovateľa odôvodňuje obavu, že by v prípade podmienene prepustenia nebol dostatočne pripravený viesť riadny život a nedopúšťal sa ďalšej trestnej činnosti. Podmieneným prepustením by nebol naplnený jeden z účelov trestu, ktorým je účinná ochrana spoločnosti pred páchatelmi trestných činov. Minulosť sťažovateľa, ktorá je dôkazom jeho sklonov páchať trestnú činnosť, podľa krajského súdu prevažuje nad prejavovanou ochotou žiť riadny a slušný život, keďže riziko recidívy je privysoké. Na tom nemení nič ani odporúčenie riaditeľa ústavu.

5. Krajský súd sa stotožnil s okresným súdom v tom, že záruky záujmového združenia v kontexte ostatných okolností nie sú dostačujúce a nedávajú záruku, že by podmienene prepustený sťažovateľ viedol riadny život. Krajský súd sa stotožnil s okresným súdom i v tom, že nie je dôvod vykonať znalecké dokazovanie k resocializačnej prognóze sťažovateľa, keďže už z hodnotenia sťažovateľa vypracovaného riaditeľom ústavu vyplýva, že resocializačná prognóza je menej priaznivá v strednom riziku recidívy trestnej činnosti. Okrem toho okresný súd napriek vykonaniu posudkov z roku 2005 vychádzal len z hodnotenia sťažovateľa riaditeľom ústavu.

III.

6. Sťažovateľ namietal, že jediným dôvodom nevyhovenia žiadosti o podmienene prepustenie z výkonu trestu je to, že ešte v roku 2001 bol podmienene prepustený z výkonu trestu odňatia slobody a bolo vyhodnotené len jeho konania spred 18 rokov. Podľa sťažovateľa súdy nevyhodnotili aktuálne poznatky o jeho náprave a odignorovali odporúčajúce stanovisko riaditeľa ústavu. Z rozhodnutí súdov nie je zrejmé, čo od neho očakávajú, aby mohol byť podmienene prepustený. Vlastne z nich vyplýva, že nikdy nebude podmienene prepustený. Sťažovateľ v rámci svojej argumentácie odkazuje na nález českého ústavného súdu č. k. II. ÚS 482/18. Tiež

zvýrazňuje, že podľa nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 355/2021 prognóza resocializácie riaditeľa ústavu by v rozhodovaní nemala hrať žiadnu úlohu. Podľa sťažovateľa tým, že sú zvýrazňované predchádzajúce odsúdenia, dochádza k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 40 ods. 5 listiny, a tým, že nie je spôsob, ktorým by mohol preukázať polepšenie a vlastne je vylúčená možnosť jeho podmieneného prepustenia, dochádza k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny.

IV.

7. Pri posúdení uznesenia krajského súdu nie je úlohou ústavného súdu preskúmať správnosť skutkových a právnych záverov, o ktoré krajský súd oprel svoje rozhodnutie, a ani odpovedať na otázku, či malo byť žiadosti sťažovateľa o podmienené prepustenie vyhovené. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na posúdenie otázky, či sa krajský súd s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa, takmer totožnou s argumentáciou uplatnenou v ústavnej sťažnosti, vysporiadal adekvátne a preskúmateľne a či má súdom zvolená interpretácia aplikovaných právnych noriem ústavnoprávne akceptovateľný charakter, teda či nie je výsledkom zjavného právneho omylu. V súlade s materiálnym prístupom k ochrane ústavnosti bolo zohľadnené aj uznesenie okresného súdu, ktoré s napadnutým uznesením krajského súdu tvorí z hľadiska predmetu ochrany jeden celok (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08).

8. Z ústavy nevyplýva právo na to, aby bolo vyhovené návrhu odsúdeného na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody. Posúdenie splnenia zákonných podmienok je na úvahu súdu (II. ÚS 222/2019), pričom z § 66 Trestného zákona vyplývajú viaceré materiálne a vzájomné súvisiace podmienky podmieneného prepustenia: (i) odsúdený vo výkone trestu plnením svojich povinností a svojím správaním preukázal polepšenie a (ii) možno očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život. Pri rozhodovaní o podmienenom prepustení súd prihliadne aj na povahu spáchaného trestného činu a na zaradenie odsúdeného do výkonu trestu.

9. Z uznesení všeobecných súdov je zrejmé, že rozhodujúcou okolnosťou, pre ktorú nepovažovali za splnené dôvody podmieneného prepustenia sťažovateľa, je to, že sťažovateľ bol už vo výkone trestu odňatia slobody, z ktorého bol podmienené prepustený, a potom sa dopustil trestného činu vraždy a lúpeže. Táto úvaha všeobecných súdov zodpovedá podmienkam, pre ktoré nemožno sťažovateľa prepustiť z výkonu trestu odňatia slobody tak, ako ich stanovuje § 66 Trestného zákona. Opakované postihnutia konania sťažovateľa trestom odňatia slobody podľa Trestného zákona, ktoré boli spojené s výkonom tohto trestu, a spáchanie závažných trestných činov krátko po uplynutí skúšobnej doby podmieneného prepustenia na slobodu odôvodňujú záver, že rozhodnutie všeobecných súdov o jeho podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody nie je zjavným právnym omylom pri výklade § 66 Trestného zákona.

10. Nemožno súhlasiť s argumentáciou sťažovateľa, že všeobecné súdy sa nevyrovnali s odporúčajúcim stanoviskom riaditeľa ústavu. Tak tomu nie je. Všeobecné súdy vysvetlili, že týmto stanoviskom nie sú viazané, a ďalej sa zaoberali prognózou resocializácie sťažovateľa predloženou riaditeľom ústavu. Ústavnú udržateľnosť namietaného rozhodnutia neznižuje ani argumentácia sťažovateľa o tom, že mu nie je zrejmé, čo má urobiť, aby mohol byť prepustený z výkonu trestu odňatia slobody. Podmienka podmieneného prepustenia spočívajúca v očakávaní, že odsúdený v budúcnosti povedie riadny život, nie je podmienkou, na splnenie ktorej je nevyhnutné určité konanie odsúdeného. Splnenie tejto podmienky neodôvodňuje len pozitívne hodnotené konanie sťažovateľa vo výkone trestu odňatia slobody. Ide o výsledok

hodnotenia všetkých do úvahy prichádzajúcich okolností. Všeobecné sudy všetky relevantné okolnosti hodnotili vo vzájomnej súvislosti, z ktorých vyvodili nesplnenie tejto podmienky podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody.

11. Medzi týmito okolnosťami bola aj závažnosť trestných činov sťažovateľa, za ktoré vykonáva trest odňatia slobody. Treba poznamenať, že nešlo o jedinou skutočnosť, ktorá bola zohľadnená, no práve táto skutočnosť odlišuje prípad sťažovateľa od iných rozhodnutí, na ktoré sťažovateľ odkazuje a v ktorých bol vyslovený záver, že nevyhovením žiadosti o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody došlo k porušeniu ústavných práv iných sťažovateľov. Pri náleze českého ústavného súdu č. k. II. ÚS 482/18 šlo o odsúdeného, ktorý bol postihnutý za recidívu trestnej činnosti, no celkom iného, majetkového charakteru. Pri náleze ústavného súdu č. k. III. ÚS 355/2021 šlo o odsúdeného, ktorý pred nástupom na výkon trestu odňatia slobody nebol odsúdený a vykonával svoj prvý trest odňatia slobody, pričom zásadným dôvodom jeho neprepustenia z výkonu trestu odňatia slobody bolo to, že na neho bol vydaný európsky zatýkací rozkaz v súvislosti s podozrením zo spáchania trestného činu krádeže v inej krajine.

12. Všeobecné sudy prihliadali aj na okolnosti v prospech sťažovateľa, ktoré konfrontovali s okolnosťami, ktoré nesvedčali vyhovneniu žiadosti o podmienené prepustenie. Záver všeobecných súdov, že nemožno očakávať, že sťažovateľ v prípade podmieneného prepustenia povedie riadny život, nemožno považovať za zjavne mylný, a preto rozporný so základným právom sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny. Rovnako nemožno dospieť k záveru, že by došlo k porušeniu základného práva podľa čl. 40 ods. 5 listiny. Zohľadnenie predchádzajúcich odsúdení, či dokonca odsúdenia, pri ktorom bol uložený vykonávaný trest odňatia slobody ako jednej z okolností, z ktorej bol vytvorený záver o tom, že u odsúdeného nemožno očakávať to, že povedie riadny život, nemožno posúdiť ako porušenie zákazu stíhania za čin, za ktorý už bola osoba žiadajúca o podmienené prepustenie z výkonu trestu odsúdená. Preto je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnutá.

13. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde možno v konaní pred ústavným súdom ustanoviť fyzickej alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňuje jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nebolo vyhovené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu